

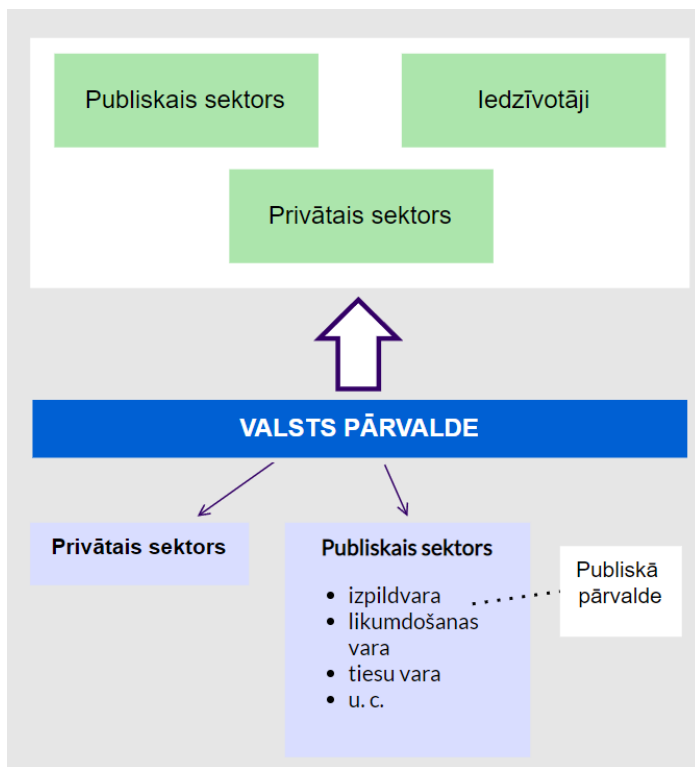
Publiskā pārvalde un inovatīvās pārvaldības nepieciešamība

Cilvēki dzīvo sabiedrībā – noteiktā valstī. Ikvienam nākas kārtot dažādus darījumus un saskarties ar valsts vai pašvaldību iestāžu darbiniekiem. Pirms dot atbildi uz jautājumu par publisko pārvaldi svarīgi saprast, ko nozīmē šie jēdzieni. Vai ir kāda atšķirība starp jēdzienu *sabiedrība* un *valsts*? Ikdienā vārdus sabiedrība un valsts bieži izprot kā sinonīmus. Taču jēdziens *sabiedrība* jāskata daudz plašāk nekā *valsts*, jo sabiedrība ir sociāla sistēma, kas ietver ne tikai publisko sektoru, bet arī privātās uzņēmējdarbības jomu un cilvēkus, viņu privāto dzīvi. Savukārt *valsts* ir kā galvenais sabiedrības sistēmas vadības bloks. Šīs sabiedrības vadības funkcijas var būt sadalītas pa līmeņiem un skatītas dažādos aspektos:

- valsts pārvalde – pavalstis – pašvaldības;
- publiskā pārvalde – privātais sektors;
- publiskā pārvalde – pilsoniskā sabiedrība.

Dažādu sabiedrības elementu intereses saduras, jo pastāv atšķirīgas un bieži vien pretējas intereses. Tāpēc nepieciešams balansēšanas mehānisms, kas koordinējoši iejaucas un nodrošina sociālo taisnīgumu, sociālo mieru un sabiedrības vispārēju labklājību. Šo koordināciju īsteno izpildvara ar sabiedrībā saistošu izturēšanās normu palīdzību. Valsts funkcija ir rūpēties par interešu taisnīgu izlīdzinājumu. Šim nolūkam dažādos līmeņos pastāv organizatoriskās struktūras, kas sakopo un sadala intereses un meklē kompromisus; konflikti, kurus nenovērš zemākajos pārvaldes līmeņos, savu risinājumu meklē augstākajos līmeņos (Bariss, V. Publiskā administrācija, 22.–23. lpp.).

Runājot par publisko pārvaldi, jāsaprot, ko nozīmē vārds *publiskais*. Svešvārdu vārdnīcā vārds *publisk* tiek skaidrots kā atklāts, daudziem vai visiem pieejams; tāds, kurā var piedalīties daudzi vai visi; sabiedrisks; neprivāts, tāds, kas notiek publikai, sabiedrībai dzirdot un redzot (Ilustrētā svešvārdu vārdnīca, 2005, 617. lpp.). Piemēram, ja tiek organizēti pilsētas svētki, tajos var piedalīties ikviens. Savukārt privātajās svinībās un pasākumos piedalās tikai ielūgtie viesi. Vai arī, ja notiek publisks skandāls, tas tiek atspoguļots plašsaziņas līdzekļos, bet privātais paliek mājās vai iestādes sienās.

1. attēls. Sabiedrības pārvaldība

"Publiskais sektors ietver likumdevējas varas, izpildvaras, administratīvās un tiesu iestādes un to amatpersonas – gan vēlētas, gan ieceltas, kas veic gan apmaksātu, gan neapmaksātu darbu, atrodas pastāvīgā vai pagaidu darbā centrālajā un vietējos pārvaldes līmeņos. Tas var ietvert valsts sabiedrības, valsts uzņēmumus un valsts un privātā sektora partnerības un to amatpersonas, kā arī amatpersonas un struktūrvienības, kas sniedz sabiedriskos pakalpojumus (piemēram, veselības aprūpe, izglītība un sabiedriskais transports), par kuriem dažās valstīs var tikt noslēgts līgums vai kurus var privāti finansēt" (OECD definīcija).

Publiskā sektora mērķis ir aizsargāt sabiedrības intereses un piešķirt prioritāti sabiedrības interesēm, nevis privātām interesēm. Tas ir orientēts uz visu cilvēku vienādu iespēju un vienlīdzības nodrošināšanu. Visiem vienādā mērā ir jābūt pieejamiem publiskā sektora labumiem.

Par svarīgākām valsts funkcijām uzskata miera un drošības nodrošināšanu, nacionālo interešu aizstāvēšanu, normatīvo aktu izstrādi, tiesiskuma un cilvēktiesību nodrošināšanu, valsts saimnieciskās dzīves organizēšanu, vides aizsardzību, infrastruktūras izveidi, sabiedrisko preču jeb sabiedrisko labumu ražošanu – veselības aizsardzību, izglītības un kultūras attīstību, sociālo nodrošināšanu un apdrošināšanas sistēmu. Arvien vairāk nostiprinās uzskats, ka valstij jānovērš tirgus nepilnības – ekonomikas cikliskās svārstības, nevienmērīga ienākumu sadale, negatīvās ārējās blakusietekmes, jāveicina konkurence u.c.

Līdztekus publiskajam sektoram pastāv arī *privātais sektors*. Privātā sektora darbības pamatā ir privātīpašums, privātā iniciatīva, tirgus sistēma un konkurence. Privāto sektoru veido uzņēmumu un māsaimniecību privātā uzņēmējdarbība. Privātais sektors nodrošina patērētājiem nepieciešamo individuālo preču ražošanu, ierobežoto

resursu sadali. Privātā sektora darbības mērķis ir peļņas gūšana. Uzskata, ka privātais sektors nodrošina efektīvu resursu sadali.

Mūsdienās *robeža starp privātā un publiskā sektora* atbildības jomām kļūst arvien neskaidrāka. Tā ir atkarīga no sabiedrības kultūras, politikas, tiesiskā regulējuma, aktuālajām problēmām. Daudzu globālo problēmu –piemēram, klimata pārmaiņu, slimību izplatības, nabadzības u.c. – risināšanu tradicionāli uzskatīja par valsts pienākumu, bet prakse liecina, ka to sekmīga risināšana nav iedomājama bez privātā sektora iesaistes. Veidojas arvien vairāk sociālu un sociāli atbildīgu uzņēmumu, kas iesaistās sociālo problēmu risināšanā. Daudzi privātie uzņēmumi finansē kultūras, izglītības, veselības aizsardzības, sociālās palīdzības projektus, kas būtu jānodrošina valstij. Arvien vairāk tiek sekmīgi īstenoti valsts un privātās partnerības projekti. Savukārt valsts sniedz atbalstu privātiem uzņēmumiem ekonomisko krīžu, pandēmiju laikā, kas ļauj sabiedrībai ātrāk un ar mazākiem zaudējumiem pārvarēt ekonomiskos šokus un leņupslīdi un veicināt ekonomikas izaugsmi un attīstību.

Publiskajam sektoram kā jebkurai sistēmai ir nepieciešama kvalitatīva un efektīva vadība un pārvalde. Publiskās pārvaldes jēdzienu parasti saista ar valdības darbu, kura veic sabiedrībai nozīmīgu pasākumu plānošanu, koordinēšanu un kontroli. Valdībai ir divi virsuzdevumi – gādāt par cilvēku drošību un veicināt viņu labklājību. Publiskā pārvalde ir izpildvara, kuru veido valsts pārvalde un pašvaldības. Tā kā visu interešu saskaņojumu nav iespējams panākt vienīgi ar tiesiskiem līdzekļiem, pieaug neformālas koordinācijas loma. Valstiskas funkcijas var tikt uzticētas arī nevalstiskām organizācijām un neatkarīgām institūcijām, kuras pilda visai svarīgas sabiedriskās funkcijas un var ietekmēt politiskos procesus. Taču tās nav pieskaitāmas ne valdībai, ne arī pašvaldībām (Bariss, 2009, 10. un 23. lpp.)

Publiskās pārvaldes mērķis ir radīt labvēlīgu vidi ne tikai privātai iniciatīvai un uzņēmējdarbībai, bet arī prasmīgi pārvaldīt valsts īpašumus un valstij piederošos uzņēmumus un radīt apstākļus tautas attīstībai un iedzīvotāju labklājībai. Valsts rīcībā ik gadu nonāk budžeta līdzekļi, un ir svarīgi, kādiem mērķiem un cik efektīvi tie tiks izmantoti.

Valsts var ietekmēt sabiedrības dzīvi, t.sk. arī tirgu un privātā sektora darbību, izmantojot gan ekonomiskos instrumentus – piemēram, nodokļus, subsīdijas, valsts iepirkumus –, gan administratīvās sviras, nosakot aizliegumus noteiktu preču ražošanai, standartus, normatīvus, bezdarbnieku pabalstus, minimālās darba algas apmēru, licences u.c.

Attīstoties uz zināšanām un pakalpojumu sniegšanu balstītai ekonomikai, palielinās organizāciju spēja pielāgoties notiekošajām pārmaiņām, prasme mācīties, izmantot jaunās zināšanas praksē un būt inovatīviem. Ja agrāk inovācijas bija saistītas galvenokārt ar privātā sektora darbību, tad šobrīd **inovatīvas pārvaldības** nepieciešamību arvien vairāk izjūt arī publiskajā pārvaldē. To nosaka vairāki apstākļi.

Pirmkārt, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju attīstība, kuras ietekmē notiek *digitālā transformācija* visās jomās: uzņēmumos, organizācijās, pārvaldībā un komunikācijā. Digitalizācija ir pozitīvs dzinējspēks ekonomikā, politikā, likumdošanā, sabiedrībā un iedzīvotāju ikdienā. Divdesmit pirmā gadsimta tehnoloģiju laikmetā digitalizācija lielā mērā ietekmē visus iedzīvotājus un veidu, kā viņi sazinās viens ar otru,

mācās un strādā. Tas veicina transformācijas procesus publiskajā pārvaldē, **inovātīvu pārvaldības** metožu ieviešanu, valsts sniegto pakalpojumu paplašināšanu un to kvalitātes uzlabošanu.

Otrkārt, globalizācija, kas veicina – pat piespiež – izmantot citu valstu aprobētās efektīvākās pārvaldes metodes.

Treškārt, arvien lielāka aktīvo iedzīvotāju iesaistīšanās valsts politikas virzienu noteikšanā, pieņemšanā un īstenošanas uzraudzībā, sabiedrības spiediens lielākas atklātības nodrošināšanai valsts pārvaldē, nevalstisko, sabiedrisko, profesionālo u.c. organizāciju iesaiste lēmumu pieņemšanā.

Ceturtkārt, arvien pieaugošie valstu parādi, kas liecina par valsts pārvaldes nespēju nodrošināt valsts sniedzamo pakalpojumu nodrošināšanu ar valsts rīcībā esošajiem finanšu līdzekļiem vai neefektīvu to izmantošanu.

Galvenie inovāciju virzieni ir vērsti uz informācijas iegūšanas, glabāšanas, pieejamības nodrošināšanu; pārvaldes struktūras pārmaiņām; pārvaldes iestāžu darbības un savstarpējās sadarbības uzlabošanu; e-pārvaldes īstenošanu, valsts sniegto pakalpojumu palielināšanu un to kvalitātes uzlabošanu, komunikāciju ar sabiedrību, sociālās partnerības attīstību.

Inovātīvas pārvaldības īstenošana ir saistīta arī ar daudzām problēmām, kas skar, piemēram, funkciju un finanšu līdzekļu sadali starp centrālo varu un vietējo varu – pašvaldībām. Duāla ir arī birokrātijas situācija. No vienas puses, tā nodrošina stabilitāti, esošo likumu izpildi, bet no otras puses, tā arvien vairāk iesaistās politikas virzienu izstrādē un tās īstenošanā. Ieviešot jaunas inovātīvas pārvaldības metodes, šo duālismu vajadzētu mazināt, izmantojot jaunu informācijas tehnoloģiju radītas efektīvākas pārvaldības iespējas, jo inovatīvā pārvaldība ir cieši saistīta ar e-pārvaldības attīstību (ar to saprotot valsts institūciju transformāciju).

Publiskās pārvaldes organizācija Latvijā

Demokrātiskās sabiedrībās vara pieder valsts iedzīvotājiem. Iedzīvotāji demokrātiskās vēlēšanās periodiski izvēlas savus priekšstāvjus, kuri īsteno sabiedrības gribu. Tiek ievērots varas dalīšanas princips un tiek nošķirta likumdevēju vara, izpildvara un tiesu vara. Svarīga ir visu trīs varas atzaru kvalitatīva, patstāvīga, neatkarīga un reizē uz kopēju mērķu sasniegšanu vērsta darbība un sadarbība.

Publiskā pārvalde veic izpildvaras funkcijas. Tās darbību reglamentē Satversme, Valsts pārvaldes iekārtas likums, Valsts civildienesta likums, Likums par Ministru kabineta iekārtu. Latvijas Republikas likumos ir noteikts, ka pārvaldes institucionālo sistēmu veido un tās darba organizāciju nosaka Ministru kabinets.

Publiskā pārvalde ir svarīgs starpposms starp politisko varu un sabiedrību. Vadošie politiķi veido sabiedrības attīstības kopējo vīziju, izstrādā stratēģijas, nosaka prioritātes, analizē tās plašsaziņas līdzekļos un sabiedriskajā domā. Pārvalde ir politikas administrēšana un politiķu gribas īstenošanas instruments. Tajā pašā laikā pārvaldei ir jādarbības sabiedrības interesēs, vienlaicīgi apmierinot atsevišķu grupu specifiskās intereses, tai ir jāuztur līdzsvars starp visas sabiedrības kopējām un šo grupu atsevišķām interesēm (Bariss, 11. lpp.). Tāpēc publiskās pārvaldes organizatorisko struktūru būtiski

ietekmē prasība atdalīt administratīvo līmeni no politiskā līmeņa, bet izpildvaru – no lēmējvaras.

Nepieciešamību atdalīt līmeņus nosaka vairāki apstākļi. *Pirmkārt*, valdības var bieži mainīties. Ja līdz ar ministru mainās arī ministrijas augstākie administratīvie vadītāji, tās darbā zūd pēctecība un nepārtrauktība. *Otrkārt*, ja augstākie administratīvie vadītāji ir politiski iecelti, viņi var sākt īstenot noteiktajai valdošajai partijai izdevīgus lēmumus, ignorējot visas sabiedrības intereses. Jo mazāk pārvalde ir saistīta ar politiku, jo mazāk ir interešu konfliktu un korupcijas iespēju. Tāpēc svarīgi, lai administratīvā līmeņa augstākās amatpersonas nevis ieceļ, bet ievēlē konkursa kārtībā, tādējādi nodrošinot ievēlēto vadītāju profesionālisma līmeni (Bariss, 49. lpp.).

Latvijā politisko vadību veic Ministru prezidents, ministri, minēto amatpersonu biroju darbinieki (palīgi, padomnieki, preses sekretārs), kā arī parlamentārais sekretārs, kuri nav ierēdņi. Politiskā vadība mainās pēc vēlēšanām (vai arī biežāk). Valsts pārvaldes darbības nepārtrauktību nodrošina Pārresoru koordinācijas centrs un Valsts kanceleja, informējot jauno politisko vadību (MK, ministrus) par nozarē paveikto un uzdevumiem, kuri vērsti uz Nacionālā attīstības plāna mērķu sasniegšanu un kuru izpilde ir turpināma.

Satversmes 58. pants nosaka, ka "Ministru kabinetam ir padotas valsts pārvaldes iestādes". Ministru kabinets pieņem lēmumus par pārvaldes iestāžu izveidošanu, reorganizāciju vai likvidēšanu.

Ministrija ir attiecīgās valsts pārvaldes nozares augstākā iestāde. Katra ministrija darbojas patstāvīgi likumā un Ministru kabineta noteiktās kompetences ietvaros. Ministru kabinets apstiprina katras ministrijas nolikumu, kurā noteiktas ministrijas funkcijas un galvenie uzdevumi, ministrijas struktūra, tās pakļautībā un pārraudzībā esošās iestādes. Ministrija organizē un koordinē likumu un citu normatīvo aktu īstenošanu, tā piedalās nozares politikas izstrādāšanā. Ministrijas darbības politisko līmeni veido ministrs. Viņš vada ministrijas darbu, bez īpaša pilnvarojuma pārstāv ministriju; dod rīkojumus valsts sekretāram, ministrijas pārvaldes amatpersonām un darbiniekiem, var atcelt parlamentārā sekretāra, valsts sekretāra un citu ministrijas pārvaldes amatpersonu izdotos iekšējos normatīvos aktus, lēmumus un rīkojumus.

Ministrs ir ministrijas politiskais vadītājs, bet tās administratīvais vadītājs ir *valsts sekretārs*, viņš ir pakļauts ministram. Valsts sekretāra loma ir ļoti nozīmīga, jo tieši viņš atbild gan par visiem ministrijas darba rezultātiem, gan par darba organizāciju un procedūrām. Valsts sekretāram var būt vietnieki. Valsts sekretāru ar savu rīkojumu ieceļ amatā ministrs.

Katrā ministrijā ir arī parlamentārais sekretārs, kurš uztur saikni ar Saeimu un tās komisijām, pārstāv attiecīgo Ministru kabineta locekli likumdošanas procesā Saeimā, piedalās likumprojektu sagatavošanā un izskatīšanā.

Ministrijas struktūrvienība ir departaments, kas var būt sadalīts nodaļās. Departamentu vada departamenta direktors, kas ir tieši pakļauts valsts sekretāram vai viņa vietniekam. Ministrijas darbiniekus ieceļ amatā un atbrīvo no amata uz likuma par valsts civildienestu un citu likumu pamata. Viņu uzdevumus un savstarpējās dienesta attiecības nosaka attiecīgie nolikumi, instrukcijas un konkrēto civildienesta darbinieku dienesta pienākumu apraksts.

Publiskās pārvaldes darbības īstenošanu nodrošina ierēdņi jeb amatpersonas, kuru kopumu dēvē par birokrātiju. Ierēdnis ir persona, kas valsts pārvaldes iestādē veido nozares politiku vai attīstības stratēģiju, koordinē nozares darbību, sadala vai kontrolē finanšu resursus, izstrādā normatīvos aktus vai kontrolē to ievērošanu, sagatavo vai izdod administratīvos aktus, sagatavo vai pieņem citus ar indivīda tiesībām saistītus lēmumus.

Ierēdņu uzdevums ir īstenot pieņemtos likumus un lēmumus. Ierēdņu darbību reglamentē valsts civildienesta likums. Tajā ir noteiktas prasības ierēdņa amata pretendenta, darba pienākumi, ierobežojumi, lai ierēdnis nenonāktu interešu konfliktā. Ikvienai amatpersonai kā valsts pārstāvim jānodrošina tiesiska, stabila, efektīva un atklāta valsts pārvaldes darbība. Amatpersonai jārīkojas objektīvi, jābūt politiski neitrālai personai, lojālai, jānodrošina augsts profesionālisms savu pienākumu izpildē. Nedrīkst dot priekšroku kādām atsevišķām interesēm subjektīvu apsvērumu dēļ, drīkst rīkoties tikai vispārējo normu ietvaros. Amatpersona nav tiesīga veikt blakus darbības un pieprasīt kādas īpašas privilēģijas par savu amata pienākumu izpildi, lai neradītu interešu konfliktu.

Sociālā partnerība, tās nozīme labas pārvaldības īstenošanā

Jau kopš 20. gs. vidus sabiedrības pārvaldības īstenošana nav iedomājama tikai ar valsts pārvaldes iestāžu darbību – bez sabiedrības, tās dažādo grupu iesaistīšanas, atšķirīgo interešu saskaņošanas, t.i., bez sociālā dialoga veidošanas. Viena no izplatītākajām sociālā dialoga formām ir *trīspusējais dialogs*, kura dalībnieki tradicionāli ir darba devēju un darba ņēmēju organizāciju pārstāvji, dialogā piedaloties arī valdības pārstāvjiem. Šai sadarbībai ir senas tradīcijas. Piemēram, Zviedrijā (un citās valstīs) minimālā darba samaksa nav valsts noteikta – par to vienojas darba devēji un arodbiedrības.

Mūsdienās sociālais dialogs, sadarbība, dažādu sabiedrības grupu iesaiste pārvaldībā kļūst plašāka un dziļāka, tā izpaužas *sociālās partnerības* veidā, jo tādējādi:

- paplašinās sadarbībā iesaistīto dalībnieku loks. Līdzās tradicionālajiem sociālā dialoga pārstāvjiem – publiskās pārvaldes, darba devēju un darba ņēmēju organizāciju pārstāvjiem – dialogā iesaistās plašāka sabiedrība: pašvaldības, nevalstiskās organizācijas, izglītības un zinātnes jomas pārstāvji, profesionālās organizācijas, pilsoniskās sabiedrības, vides aizsardzības aktīvisti u.c.;
- paplašinās risināmo jautājumu spektrs. Līdzās tradicionālajiem nodarbinātības un darba samaksas jautājumiem tiek apspriesti izglītības, nodokļu, sociālās nodrošināšanas, teritorijas attīstības, vides aizsardzības, nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas, kultūras un interešu centru izveides, sabiedrības līdzdalības palielināšanas pārvaldē u.c. jautājumi.
- tiek nodrošināta lielāka zināšanu izmantošana, plašāka iedzīvotāju iesaistīšana pārvaldē un pieņemto lēmumu īstenošanā;
- ļauj vieglāk noskaidrot gan vietējos, gan kopējos attīstības mērķus;

- palielinās ne tikai sabiedrības iesaiste, bet arī skaidrāk tiek noteikta iesaistīto pušu atbildība.

Īpaši tiek uzsvērti sociālās partnerības ieguvumi. Salīdzinot ar sociālo dialogu, sociālās partnerības darbība ir daudz konstruktīvāka un līdzatbildīgāka kopīgu sociālo problēmu un attīstības risināšanā, interešu saskaņošanā, kas atbilst visām iesaistītajām pusēm un sabiedrībai kopumā.

Sociālā partnerība, izmantojot dažādu partneru zināšanas par vietējām problēmām un mērķa grupām, veicina tādu programmu un pasākumu īstenošanu, kas atbilst kopīgām interesēm, kā arī vietējām vajadzībām un apstākļiem. Tādējādi tiek noteiktas un izstrādātas sinerģijas starp valdības programmām un vietējām iniciatīvām, kas var uzlabot to savstarpējo ietekmi (Rivža, Bikse, 2013). Ar partnerības palīdzību pilsoniskā sabiedrība, tās pārstāvji, dažādi pārvaldes līmeņi strādā kopā, lai izstrādātu konkrētas teritorijas attīstības stratēģiju, piemērotu vietējiem apstākļiem nacionāla līmeņa politikas un uzsāktu iniciatīvas, kas iekļaujas kopīgi definētās prioritārajās jomās (OECD, 2001a).

Sociālā partnerība ir cieši saistīta ar inovatīvo pārvaldību, proti, pētījumi liecina, ka valsts pārvaldes institūciju darbiniekiem inovatīvu ideju ģenerēšana un jaunu pārvaldības risinājumu rašanās notiek tiešā saskarsmē ar klientiem – gan valsts pārvaldes pakalpojumu lietotājiem, gan akadēmiskajā, nevalstiskajā un privātajā sektorā strādājošajiem. Tāpēc būtiski ir ne tikai **veicināt ideju radīšanu** pašā valsts pārvaldē, bet arī nodrošināt, lai arī ārpus pārvaldes dzimušās idejas tiktu sadzirdētas un tām būtu iespēja tikt īstenotām.

Šajā kontekstā svarīgs aspekts ir sociālās partnerības darbības koordinācija, dažādu sabiedrības grupu viedokļu izzināšana un saskaņošana, pretrunu pārvarēšana. Parasti koordinēšana ir jāveic valdībai, jo demokrātisko institūciju pamatfunkcija ir uzturēt sabiedrisko diskusiju, kas palīdz veidot kompromisus starp dažādu sociālo grupu viedokļiem. Īpaši svarīgi tas ir tāpēc, ka Latvijā ir mazinājusies ne tikai balsstiesīgo iedzīvotāju dalība Saeimas vēlēšanās, bet arī iedzīvotāju uzticība valsts pārvaldes institūcijām un politiskajām partijām. Atbilstoši 2022. gada aptauju datiem (ar rezultātiem var iepazīties [šeit](#)), 3/4 Latvijas iedzīvotāju neuzticas ne Saeimai, ne Ministru kabinetam, ne politiskajām partijām. Tik zema uzticēšanās liek apšaubīt pieņemto lēmumu leģitimitāti un ievērojami apgrūtina valsts politikas īstenošanu pat tad, ja lēmumi ir racionāli, izsvērti un objektīvi. Ja valstisku lēmumu pieņemšanā piedalās tikai neliela daļa sabiedrības, neizbēgami tiek pieņemti lēmumi, kas neatspoguļo sabiedrības vairākuma intereses, kā arī pietiekami neatspoguļo dažādu sociālo (etnisku, lingvistisku, ekonomisku u.c.) grupu viedokļus. Tas, savukārt, nozīmē augstāku korupcijas risku, neefektīvu lēmumu īstenošanas procesu un nepilnīgu iedzīvotāju radošā potenciāla izmantošanu (Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam).

Izmantotā literatūra

1. Bariss, V. Publiskā administrācija, Jelgava, 2009.
2. Rivža B., Bikse V. Municipal and University Social Partnership in Latvia: Problems, Challenges. In: *The Journal of Quality in Education*, No. 5, December 2013, AMAQUEN, Morocco, pp. 255.-266.
3. OECD, Local Governance and Partnerships, OECD, 2001a.
4. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam.